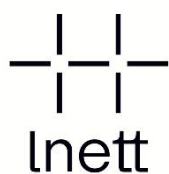

INNSPILL TIL STRØMNETT- UTVALGETS RAPPORT

AVSENDER:
12 NETTSELSKAP

Innspillene er utformet av 12 av Norges største nettselskap; Agder Energi Nett, Arva, BKK Nett, Elvia, Glitre Energi Nett, Fagne, Linea, Lnett, Mørenett, Norgesnett og Tensio (Nord og Sør).

Strømnettutvalgets forslag er ikke tilstrekkelig til å nå klimamål og mål for ny industri

De 12 største nettselskapene i Norge mener Strømnettutvalget har gjort en god jobb. Utvalget anbefaler mange gode og godt funderte tiltak som bransjen kan jobbe videre med. Mange av tiltakene bør implementeres raskt, og vi som nettselskap vil ta vår del av ansvaret. Tiltakene vil først og fremst gjøre at utbygginger i transmisjonsnett går raskere, selv om flere av tiltakene også vil påvirke ledetiden i regionalt distribusjonsnett. Selv om alle Strømnettutvalgets anbefalte tiltak blir implementert, klarer vi ikke å levere hele behovet for økt nettkapasitet i tide. Skal vi lykkes trengs derfor ytterligere tiltak.

De 12 største nettselskapene står samlet om dette høringsinnspillet. Vi vil ta ansvar for vår del av jobben med å koble sluttbrukere til strømnettet raskest mulig, og gjør allerede flere av tiltakene som er påpekt i rapporten.

I dette innspillet anbefaler vi tiltak utover de som er anbefalt av Strømnettutvalget. Videre trekker vi frem hvilke av de anbefalte tiltakene fra strømnettutvalget vi anser vil monne mest. For noen av tiltakene vil vi også komme med viktige betraktninger knyttet til design og implementering av tiltakene for å unngå uheldige sideeffekter. Dette er de viktigste tiltakene vi foreslår:

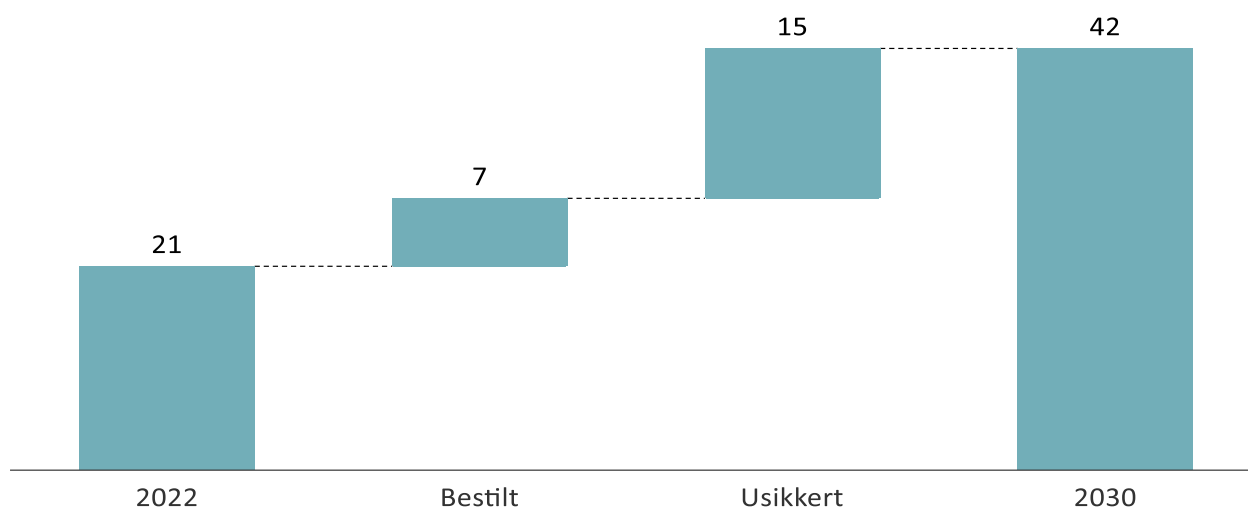
- Endre driftspolicy i nettdriften for å kunne tilknytte flere sluttbrukere til strømnettet vi allerede har
- Implementere abonnert effekt for kunder i eksisterende nett for å frigjøre ubrukt nettkapasitet
- Innføre hurtigløp for enkle nettanlegg og vurdere å øke grensen for når netttiltak må behandles ved saksgang B med melding om konsekvensutredning, men fortsatt beholde god demokratisk prosess
- Synliggjøre at det har en kostnad at aktører reserverer kapasitet i fremtidig nett ved å innføre reservasjonsgebyr
- Det er behov for politisk prioritering mellom kundegrupper basert på samfunns mål. Dagens ordning prioriterer indirekte prosjekter som raskt kan etableres.
- Forenkle ordningen med anleggsbidrag for å redusere ressursbruk hos nettselskapene og lette investeringsbeslutningen hos aktørene
- Nettselskapene må sikres tilstrekkelige insentiver til proaktiv nettutvikling for å i større grad ta hensyn til den samfunnsøkonomiske kostnaden av at Norge står med for lite nettkapasitet tilgjengelig

I tillegg vil vi fortsette å jobbe sammen for å effektivisere prosessene hos oss nettselskap og komme med flere forslag som kan bidra til at vi klarer å levere den etterspurte nettkapasiteten raskere enn i dag.

Bakgrunn for forslag som går lengre enn forslagene i Strømnettutvalget

Norge har forpliktet seg til å kutte klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå. Elektrifisering er et av de viktigste tiltakene for å nå dette målet, og krever mye ny nettkapasitet og nye løsninger i hele landet. Norge har også mål om ny grønn næringsutvikling, som tilsvarende vil kreve mye ny nettkapasitet. Ledetiden for nett er betydelig lengre enn ledetiden for ny industri. Uten nok nett står vi i fare for å måtte gi opp klimamålene for 2030 og etablering av ny grønn næring i Norge. Dagens nett er bygget opp i løpet av 100 år, flere steder i landet ligger det an til at nettbehovet vil dobles i en periode på under 10 år, se figuren under.

Figur 1: I 2030 forventer det 12 største nettselskapene å levere dobbelt så mye effekt som i dag (GW)

Behovet for økt nettkapasitet drives av industri og transport. Eksisterende industri skal elektrifiseres, samtidig som det er planer om etablering av ny næring som batterifabrikker, hydrogenproduksjon, CO₂-lagring og datasentre. Transportsektoren elektrifiseres, og tungtransport, luftfart og maritim transport vil trenge mye kraft. Langs kysten skal sjømatnæringen elektrifiseres, samtidig som man skal forsyne norsk sokkel. Husholdninger kan også representere store behov i områder med befolkningsøkning sammen med økt behov til hjemmelading av elbiler.

Figur 1 deler det økte effektbehovet i to kategorier: behovet man *vet* kommer (bestilt) og hva som *kan* komme (forespørsler). Behovet i den første kategorien er meldt inn og nettselskapet vurderer prosjektet som modent. I den andre kategorien ligger behov som er meldt inn til nettselskapene, men som det enten ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte med dagens nett (den såkalte køen) eller fordi nettselskapet ikke vurderer prosjektet som modent nok. Det er usikkert om alt av det nevnte forbruket kommer, men alle som planlegger å etablere ny industri fram til 2030 har heller ikke meldt inn sine planer til nettselskapene.

Det er behov for ytterligere tiltak enn de som er anbefalt av Strømnettutvalget

Strømnettutvalgets anbefalte tiltak holder seg innenfor hoveddrammene av dagens konsesjonsprosesser for nettutbygging og regulering av nettselskapene. Disse rammene bygger på at strømnett er dyrt, og at det er viktig å unngå å bygge ut nettkapasitet som ikke har et konkret behov. Nettselskapene er derfor regulert for å være reaktive, ved at utvidelser av nettkapasiteten ikke skjer før det oppstår et konkret behov hos en konkret aktør.

Det er viktig å unngå å bygge ut strømnett unødvendig, både av hensyn til naturinngrep og for å unngå unødvendige kostnader som må dekkes inn av nettkundene. Samtidig er det viktig å vurdere denne kostnaden opp mot kostnaden av mangel på strømnett. Dette er viktige betraktninger som må gis stor oppmerksomhet i den foreslåtte samfunnsøkonomiske veilederen for nettutbygginger. Uten den nødvendige nettkapasiteten står Norge i fare for å gå glipp av ønsket næringsutvikling og å ikke nå klimamålene for 2030.

Koble flere kunder til eksisterende nett

Den raskeste måten å få flere sluttbrukere på nett er ved å øke utnyttelsen av nettet vi allerede har. Vi mener at utvalgets forslag om å innføre abonnert effekt vil frigjøre kapasitet. Vi er også positive til utvalgets anbefaling om å vurdere å endre driftspolicy i nettdriften for å kunne tilknytte flere sluttbrukere til eksisterende nett. Nettselskapene er allerede i gang med å ta i bruk tilknytning på vilkår og å ta i bruk ny teknologi, som vil være viktige tiltak for å kunne tilknytte flere sluttbrukere til eksisterende nett.

Tilknytning på vilkår tas nå i bruk i flere nettselskap

De største nettselskapene har i samarbeid med Statnett inngått avtaler med flere store sluttbrukere om tilknytning på vilkår. På den måten kan flere sluttbrukere kobles på eksisterende nett, forutsatt at de kan kobles ut ved utfordrende situasjoner i nettet. De fleste slike tilknytninger skjer i påvente av nytt nett for sluttbrukere som kan bruke alternativ energi ved utkobling. Noen sluttbrukere ønsker varig tilknytning på vilkår for å unngå anleggsbidrag.

Slike avtaler er fortsatt umodent, og vi jobber med bedre systemer for håndtering av fleksibilitet i våre driftssystemer, noe som er en forutsetning for utbredt bruk av tilknytning på vilkår.

Endret driftspolicy i nettdriften kan gi plass til flere og må vurderes

Vi er positive utvalgets forslag om å se nærmere på vurderinger knyttet til hva som er driftsmessig forsvarlig. Vi er enige i at det ikke er tilstrekkelig å bare kartlegge hvilke hendelser som kan oppstå og hvilke konsekvenser hendelsene har, men at man også må vurdere sannsynligheten for at disse oppstår. Dersom det er mulig å justere noe på kravene i driftspolicyen, særlig på transmisjonsnettsnivå er dette tiltak som kan frigjøre mye nettkapasitet raskt i flere nettområder. Et eksempel som illustrerer hvor mye dette tiltaket kan monne, er strekningen Lyse-Fagrafjell hvor Statnett nå bygger en ny 420 kV-linje. Den nye linjen har kapasitet til 2 000 MW, men driftspolicyen til Statnett medfører at det kun er mulig å tildele sluttbrukere rundt 250 MW ny kapasitet.

Det er behov for presiseringer og åpenhet rundt hvordan nettselskapene definerer leveringskvalitet, hvordan man vurderer om det er driftsmessig forsvarlig å knytte til en sluttbruker og hvem som har siste ord i vurderingene. Vi ønsker oss også mer åpenhet rundt Statnetts driftspolicy, slik at grenseverdier i denne kan diskuteres og ev. vurderes.

Dersom samfunnet ønsker å redusere leveringssikkerheten i nettet mot å kunne koble på flere sluttbrukere raskere, må også nettselskapenes straff (KILE) ved strøbrudd tilpasses endringen, f.eks. ved at KILE ikke trer i kraft for strøbrudd på under fem minutter.

Abonnert effekt for eksisterende og nye sluttbrukere i eksisterende nett kan frigjøre nettkapasitet

Vi støtter utvalgets forslag om at dagens effektledd for store sluttkunder omgjøres til en kombinasjon av målt og abonnert effekt, da dette vil bidra til et tydeligere prissignal for både utnyttet og bestilt kapasitet. Dette vil være et godt prinsipp overfor større, eksisterende sluttbrukere og kan frigjøre nettkapasitet som sluttbrukere har rett på, men ikke betaler for i dag. Utvalget peker imidlertid bare på kunder i transmisjonsnett og regionalt distribusjonsnett, men ordningen bør vurderes å gjelde også for større sluttkunder i høyspent lokalt distribusjonsnett siden slike sluttbrukere også kan binde opp en del nettkapasitet i regionalt distribusjonsnett.

Det er viktig at abonnert effekt juridisk definerer sluttbrukers rettighet til kapasitet fra nettet og at sluttbruker som ønsker å utvide effektnivået de abonnerer på, håndteres på lik linje med eventuelle nye sluttbrukere som ønsker tilgang på det samme nettet.

Vi presiserer at forslaget om abonnert effekt må omhandle sluttbrukere, og ikke nettselskap som er kunder av transmisjon- eller regionalnett. Hvis forslaget blir gjeldende for nettselskap, og disse må abonnere på effekt fra overliggende nett, vil dette rokke ved gjeldende regelverk og praksis for leveringsplikt. En ordning som også omfatter nettselskap, vil forskyve ansvaret for dimensjonering av eget nett over på andre netteiere. Eksempelvis vil underliggende nettselskap bli ansvarliggjort for dimensjonerende effektbehov i overliggende selskap, noe vi mener at overliggende nettselskap selv må ta ansvar for i egne risikovurderinger. Formålet med ordningen er å gi et prissignal på effekt, og på sikt frigjøre ikke-benyttede kapasitetsrettigheter. Disse er det sluttbrukerne som besitter og kan gjøre noe med. I denne sammenheng er nettselskapene en overføringskanal mellom sluttbrukerne og overliggende nett, og representerer kun den sammenlagrede summen av sluttbrukerens tildelte rettigheter og sluttbrukerens bruk av nettet. Dermed har ikke nettselskapene noen virkemidler å spille på i en slik modell.

Nettselskapene tar i bruk ny teknologi og nye løsninger for å koble på flere kunder raskere

Driftstiltak må tas i bruk for å utnytte nettkapasiteten når det er mulig. Selv der det ikke er mulig å koble på nye kunder fordi nettkapasiteten er knapp, er det som regel ledig kapasitet den meste av tiden. Grunnen til dette er at kunden skal sikres strøm også i ekstreme kuldeperioder og ved feil i nettet. I en normal situasjon er det da ledig kapasitet som kan utnyttes gjennom ulike fleksibilitetsordninger som tilknytning på vilkår. Flere typer løsninger for bruk av fleksibilitet blir testet ut i nettselskapene. For å utnytte nettet bedre blir det viktig at:

- *Statnett får insentiver til å finne løsninger for fleksibilitet i regionalt distribusjonsnett i samarbeid med nettselskapene:* Regionalt distribusjonsnett eies av nettselskapene, mens systemdriften er det Statnett som har ansvar for. Flexibilitetsløsninger for å utnytte dagens nett maksimalt må derfor finnes i fellesskap mellom Statnett og nettselskapene, og RME må sikre at Statnett har tilstrekkelig insentiver til å ta i bruk slike løsninger.
- *Nettselskapene tar i bruk alternativer til nett der det er kostnadseffektivt eller bidrar til å få kunder på nett raskere.* Det kan være batterier, driftstiltak som fleksibilitet i mange former (tilknytning på vilkår for nye kunder, kjøp av kapasitet/fleksibilitet fra eksisterende kunder eller andre driftstiltak). Dette gjelder på alle nettnivå.

Redusere ledetidene for nytt nett

NVE må prioritere saksbehandlingstiden til allmenhetens interesser og få økte ressurser

Nettselskapenes erfaring fra konsesjonssøknader de senere år er at NVE bruker stadig mer tid på å vurdere behov og samfunnsøkonomisk lønnsomhet selv om behovet egentlig er udiskutabelt. I RKSU gjøres det omfattende analyser av utviklingen i regionens kraftsystem og prognoser for behov for nettkapasitet. Konsesjonssøknader er normalt forankret i RKSU, og NVE er på den måten gjort kjent med behovet for tiltaket. Dette planarbeidet bør i større grad legges til grunn i behovsvurderingene i konsesjonsprosessen, slik at det i konsesjonsbehandlingen kan brukes mindre tid på å vurdere behovet for tiltaket.

Slik situasjonen er i dag, er ventetid hos myndighetene det nettselskapene opplever som den desidert største tidstyven i konsesjonsprosessen. Det kan ta 7-8 måneder før saker får tildelt saksbehandler hos NVE. Utvalgets forslag om økt saksbehandlingskapasitet hos NVE er derfor et svært viktig tiltak. Vi ser også at klager som havner hos OED også har lang behandlingstid. Det er derfor trolig også mulig å redusere ledetiden gjennom å øke klagebehandlingskapasiteten hos OED.

I tillegg er det viktig at saksbehandlingen hos NVE er effektiv, og at man unngår at saker på ny blir liggende på vent etter at NVE har gjort mye av saksbehandlingen. Vi er kjent med at det i flere tilfeller går lang tid fra høring er avsluttet og alle spørsmål fra NVE er besvart, til vedtaket ferdigskrives og sendes ut. Eksempelvis kan det ta inntil 18 måneder å få konsesjon på ny transformatorstasjon på et tiltak som hvor det ikke er framkommet motforestillinger i høringen.

Det bør innføres et hurtigløp for enkle nettanlegg uten stor interesse for allmennheten

Utvalget foreslår at NVE videreutvikler «fast track» for mindre saker med små virkninger for miljø og samfunn. Dette har også Energiministeren nylig bedt om i et brev til NVE. Nettselskapene er enig i forslagene og mener at nettiltak som har små eller ingen konsekvenser for omgivelsene og nettiltak hvor eksterne parter er hørt og eventuelt hensyntatt på forhånd, må behandles i en fast-track løype med forenklet behandling. Det bør innføres klare kriterier for hvilke saker som kan behandles i fast-track med klare tidsfrister for NVEs behandling.

For saker som innfrir kriterier til fast-track, må det være tydelige krav til hva som må være utredet og klarert før saken sendes til NVE for rask behandling:

- Det bør blant annet være krav om at nødvendige privatrettslige forhold, f.eks. avtaler om bruk av grunn, er inngått på forhånd, eventuelt at tiltaket ikke krever erverv av ny grunn eller nye rettigheter.

- For tiltak hvor høyspenningsmaster skal flyttes, oppføres eller bygg utvides eller bygges nye innenfor eksisterende stasjonsgjerde, må nabovarsel være sendt og ingen negative merknader være mottatt.
- Videre bør forhåndsuttalelse være innhentet fra både kommunen, statsforvalteren og fylkeskommunen, og ingen av uttalelsene kan inneholde merknader som tilsier en bredere behandling eller at tiltaket kan være i konflikt med andre samfunnsinteresser.
- Dersom en eller flere av forhåndsuttalene peker på en annen (sektor)myndighet som planen også burde vært forelagt for, må forhåndsuttale også fra denne foreligge før innsendelse av søknaden.
- Tiltakets utstrekning og utforming må være av en slik art at det fremstår som utvilsomt at ingen ytterligere interesser vil kunne berøres.

Behandling i en fast-track løype forutsetter at nettselskapene har forberedt saken godt. Dersom nettselskapet ved signatur attesterer at vilkårene er til stede og vedlegger all nødvendig dokumentasjon, bør imidlertid konsesjon kunne gis innenfor en svært kort frist, ev. bruk av negativ aksept innen gitt frist.

For enkelte tiltak bør det også vurderes om det er tilstrekkelig at nettselskapet kun melder om endringer, og ikke underlegges en søknadsprosess (f.eks. tiltak innenfor et eksisterende stasjonsgjerde eller flytte deler av en kabelgrøft). Alternativt kan det også her vurderes en godkjenning basert på negativ aksept, ved at NVE får en kort frist til å komme med innspill og hvis ikke er tiltaket å anse som godkjent.

Redusere kravet for saksgang B

Konsesjon for nettiltak i regionalt distribusjonsnett følger saksgang A eller B. I dag skal alle nye eller fornyede kraftoverføringsanlegg på minst 132 kV med lengde over 15 km følge saksgang B, som betyr at tiltaket må ha melding hvor tiltakshaver legger frem forslag om konsekvensutredningsprogram som skal på høring og vedtas.

Grensen for saksgang B bør vurderes å økes fra dagens 15 km for nettiltak i regionalt distribusjonsnett. Dagens prosess med melding om konsekvensutredningsprogram kan erstattes av et krav om at nettselskapene skal gjennomføre en forhåndshøring hvor de får innspill fra relevante aktører på planene de har for konsekvensutredninger. Dokumentasjon på den tidlige høringsprosessen legges ved konsesjonssøknaden.

Endringen vil spare ressurser hos NVE samtidig som det sparer både tid og risiko ved at konsesjonsprosessen får ett mindre enkeltvedtak som kan påklages.

Områdeplaner kan bli et godt virkemiddel, men prosesser og innhold er fortsatt umodent

Vi er enige med Statnett i at områdeplaner kan bli et godt verktøy for å se behovet i en hel region under ett og legge samkjørte planer for nettutvikling og driftstiltak i et område på tvers av nettselskap og -nivå. Det er startet arbeid med områdeplaner flere steder i landet. Vi ser også at det kreves en utvikling av prosesser for hvordan arbeidet skal foregå og hvem som har ansvar for hva. Det er heller ikke en tydelig definisjon på hva innholdet i områdeplanene skal være og hvordan de kan brukes som grunnlag for videre konsesjonsprosesser hos NVE.

Vi er positive til konseptet og tar gjerne en aktiv rolle i å utforme både prosesser og innhold i områdeplaner. Når dette er klart, vil det være naturlig å vurdere om områdeplanene kan forenkle konsesjonsprosesser og ev. erstatte behovet for KVU slik Statnett foreslår.

Anleggsbidragsordningen bør forenkles, nettselskapene vil komme med forslag til hvordan

Vi er enige med Strømnettutvalget i at anleggsbidragsordningen er unødvendig komplisert og tar mye tid og ressurser hos både kundene og nettselskapene. Ordningen må forenkles for å sikre raskere og enklere prosesser ved nettilknytning. Anleggsbidraget gir både et prissignal til kundene om å begrense behovet for nettkapasitet og et signal om hvor i nettet ny næring bør lokaliseres. Disse signalene bør beholdes, selv ved en forenkling:

- Små kunder utgjør mesteparten av nettselskapenes saksbehandling om anleggsbidrag og forenklinger her vil derfor frigjøre tid til andre oppgaver.
- For større kunder vil variasjonene i investeringer være større enn for små, og sannsynligheten for større avvik mellom faktiske investeringsnivå og nivå på anleggsbidraget til kunden. 115 %-regelen kan derfor ikke gjelde ved forenklet anleggsbidrag. En forenkling vil ha betydning for hvor tidlig en kunde kan få en bindende avtale om anleggsbidrag og vil være tidsbesparende for nettselskapene. I tillegg bidrar det til å rydde i køen ved at kunder som ikke aksepterer anleggsbidraget tas ut av køen til fordel for mer modne prosjekter. Forenklet anleggsbidrag bør fortsatt gi høyere kostnad ved etablering i områder der man må bygge mye nett for å koble på kunden enn i områder med begrenset behov for nettinvesteringer for å fortsatt gi lokaliseringssincentiver til kundene.

Vi ønsker å delta aktivt på å utvikle alternative løsninger for forenkling av anleggsbidrag og hva som er fordeler og ulemper med alternative tilnærminger. Vi vil jobbe fram forslag og legge dette fram for RME og OED.

Det er behov for en tydeliggjøring av nettkøen og harmonisering av prinsippene bak den

Ved forespørsler om tilknytning til nettet som nettselskapet vurderer som modne prosjekter, men hvor det ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte med dagens nett, havner prosjektet i den såkalte køen. Nettselskapene skal sikre nok nett til å møte forbruksutviklingen i vanlig forbruk. Husholdninger, næringsbygg osv. kan dermed prioriteres foran køen av store næringskunder når nettkapasiteten er knapp.

I dag er det flere utfordringer knyttet til køen:

- Det mangler en felles praksis knyttet til hvilke kriterier som skal legges til grunn for å komme inn i køen
- Det mangler en tydelig definisjon av vanlig forbruk som skal forsynes utenom køen.
- Det er grunn til å tro at samme prosjekter står i kø i flere nettområder, noe som er naturlig ved usikkerhet om tilgang på nettkapasitet
- Prosjekter som står i kø stilles ikke ovenfor prissignaler som reflekterer kostnaden ved at de holder av kapasitet kunden vil trenge i eksisterende nett.

Vi er positive til Strømnettutvalgets forslag om at det etableres et nasjonalt register over prosjekter som står i kø, slik at man får bedre oversikt over hvilke prosjekter som står i kø i flere nettområder. Et slikt register bør utvikles i samarbeid med nettselskapene. Effektgrensen på 1 MW for når prosjekter skal inkluderes i det nasjonale registeret virker lav når formålet er å avdekke stor næring og industri som står i nettkø i flere områder.

De 12 største nettselskapene vil i fellesskap utvikle en definisjon på modenhet som kriterium og harmonisere køordningen på tvers av nettselskapene. Flere av nettselskapene som har stor pågang har jobbet godt med modenhetskriterier allerede, og vi vil bygge på deres erfaringer i dette arbeidet.

Vi etterspør en tydeligere definisjon på hva som er «vanlig forbruk», og derfor skal prioriteres utenfor køen. Vi mener at offentlige institusjoner med større effektuttak må gis prioritert plass utenfor køordningen, slik at samfunnskritisk infrastruktur som vann/avløp, veianlegg, sykehus og ladestasjoner for buss kan tilkobles selv om effektbehovet er over 1 MW og i et område med mange modne prosjekter som står i kø. Hvilket forbruk som inngår i «vanlig forbruk» bør være likt i hele landet og avklares gjennom retningslinjer til nettselskapene. Nettselskapene må reservere en tilstrekkelig effektandel til slik forsyning i sitt nett.

Det er lansert et forslag om at SIVA kan spille en rolle i å tilrettelegge industritomter for ny næring. Tanken bak forslaget er å identifisere egnede områder for etablering av industri der regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett har kapasitet på å forsyne større industri, f.eks. 300 MW. Forslaget er altså ment å utnytte punkter i nettet hvor det er ledig kapasitet i dag og har utsikter til

ledig kapasitet fremover, eller der hvor kapasiteten kan økes med mindre tiltak. Vi vil likevel understreke at slike prosjekter ikke kan få forrang i køen for nettkapasitet.

Strømnettutvalget anbefaler ikke at det innføres en reservasjonsavgift for kunder som står i kø, da dette bare innebærer en omfordeling i tid av de totale kostnadene kundene skal dekke. Vi er uenig i dette. En kunde som har reservert nett, binder opp eksisterende kapasitet i nettet fram til en endelig beslutning om tilknytning er tatt, noe som er uheldig dersom prosjektet deres ikke blir noe av. Nye kunder som reserverer kapasitet bør derfor betale en reservasjonsavgift tilsvarende nivået for abonnert effekt i perioden fra reservasjonen er gjort og avtale om anleggsbidrag er signert. Ved avtale, kan innbetalt reservasjonsavgift trekkes fra anleggsbidraget, slik at det kun er de som har reservert kapasitet men som ikke velger å bruke den som får en ekstra kostnad ved reservasjon. De 12 største nettselskapene vil komme tilbake med et mer detaljert forslag til utforming av en reservasjonsavgift. En slik ordning er mest aktuell dersom man ikke får på plass en ordning for forenklet anleggsbidrag som gjør at kunden uansett må forplikte seg mye tidligere enn i dagens ordning der nettselskapet må gjøre detaljerte utredninger for å sikre at anleggsbidraget blir helt riktig.

Tiltak utenfor konsesjonsprosessene som kan redusere ledetider for nett

Prioritering av nettkapasitet mellom kundegrupper må gjøres politisk

I likhet med Statnetts høringsinnspill vil vi trekke frem at Stortinget og departementet bør vurdere prioritering av kapasitet. I dag er vi pålagt å følge "først til mølla"-prinsippet. Det innebærer at kapasitet i praksis blir tildelt uten å legge vekt på samfunns mål av noe slag. Indirekte prioriteres dermed de bransjer som raskt kan etablere ny virksomhet. Det er ikke nettselskapenes oppgave å foreta slike prioriteringer, men vi gjentar at det er et prioriteringsbehov. En eventuell prioriteringsordning må være presis med lite rom for skjønn for å unngå mange konflikter og klagesaker.

Nettselskapene kan investere i forkant av forbruksutviklingen, men gjør ikke det uten gode incentiver

Vi er positive til at Strømnettutvalget anbefaler at nettselskapene skal få kostnadsdekning for tidlige utredninger av nye regional- og transmisjonsnettanlegg. Det vil bidra til at vi kan komme raskere i gang med utredninger ved tilknytning av nye kunder og konsesjonssøknader for nytt nett.

Nettselskapene har tilknytningsplikt og gjør nettinvesteringer som er nødvendig for å koble på nye kunder, men prosessene kommer ikke i gang før en kunde har lagt inn en forpliktende bestilling på nytt nett.

Vi er også positive til forslaget om betinget konsesjon, der konsesjonen kan være på plass før vi har fått bestilling på nytt nett, men avventer å sette i gang bygging av nettet til bestilling er gitt fra kundene som skal ta i bruk nettet. Betingede konsesjoner vil bidra til å redusere gapet i ledetider mellom nett og forbruk.

For å håndtere ledetiden på bygging av nytt kan en mulighet være å investere i forkant av behovet, dvs. før en sluttbruker har lagt inn en bestilling. På denne måten kan vi proaktivt utvikle nettet i et område med mye industri som skal avkarbonisere eller der det er mange og store initiativ for å etablere ny næring. Kostnaden ved å ikke ha nok nett til å nå samfunnets mål er høyere enn kostnaden ved å ha litt for mye nett noen steder.

Flere av de store nettselskapene skal investere 1 mrd. kroner per år framover bare for å dekke behovet til industriaktører som per nå har lagt inn en bestilling på nettkapasitet. Med dagens inntektsrammeregulering kan ikke nettselskapene forsvare risikoen ved å initiere nettinvesteringer man ikke er pålagt å gjennomføre gjennom tilknytningsplikten. Nåverdien av en del nettinvesteringer er negativ på grunn av flere forhold, der de viktigste er:

- Inntekten på investert kapital kommer ikke før anlegget er satt i drift og er spredt ut over en lang tidshorison, begge disse forholdene er negativt for nåverdien
- Effektivitetskonkurransen mellom nettselskapene gjør at nettselskapene taper inntekter de første årene etter store investeringer som reduserer deres effektivitetsscore relativt til andre nettselskap. Med store årlige investeringer som treffer skjevt, har dette stor betydning for lønnsomheten til enkeltprosjekt.

- Kundeinitierte prosjekter og sterk vekst i behovet for nettkapasitet gir ofte behov for å framskynde reinvesteringer i eksisterende regionalt nett. Reinvesteringer gir redusert effektivitetsscore for nettselskapene (mer spesifikt: de gir økte kostnader, men ikke økte oppgaver i reguleringsmodellen). Dersom nettanlegg må skrotes før tiden, mister nettselskapene inntekter i høstefasen av prosjektene som er en forutsetning for lønnsomhet.

De 12 største nettselskapene skal til sammen investere i nye nettanlegg på 50-150 mrd. kroner. Med så store investeringer det neste tiåret og risiko knyttet til avkastning på investert kapital vil eierne holde igjen på investeringsnivået utover det nettselskapene er pålagt. Flere forhold bør vurderes for å skape trygghet for nettinvesteringer i en periode der det er kritisk viktig med nok nett. Det er flere løsninger som kan bidra til dette:

- *Minimumsløsning*: Gi trygghet for at gjeldende referanserente og investeringsincentiver opprettholdes de neste 10 årene når mange investeringer skal tas.
- *Referanserenten må være tilstrekkelig* til å stimulere til nettinvesteringer selskapene ikke er pålagt å gjennomføre og gi en rimelig avkastning også på reinvesteringer i regionalt distribusjonsnett.
- *Inntektene til nye nettanlegg kommer sent, nettselskapene bør sikres inntekt på anlegg under oppføring*: Det er ikke før anleggene ferdigstilles og settes spenning på at anleggene inkluderes i det regulerte kostnadsgrunnlaget selv om kapitalkostnadene påløper helt uavhengig av om det er spenning på anleggene. Uten at inntektene totalt sett økes kan inntektene flyttes fra langt fram i tid til tidspunktet nettselskapene får kapitalkostnader på ulike måter:
 - Anlegg under bygging kan inngå i kostnadsgrunnlaget til nettselskapene og gis en gitt avkastning på denne kapitalen
 - Anlegg under bygging kan inngå i avkastningsgrunnlaget til nettselskapene på lik linje med ferdigstilte anlegg og inngå i effektivitetsmålingene til selskapene.
 - Investeringstillegget bør utvikles videre slik at inntektsprofilen flyttes noe mer frem i tid og slik at det blir enda mer inntekter i den fasen hvor kostnadene er størst. Vi foreslår at investeringstillegget endres fra 100 % til 200 % over to år. Et slikt tillegg vil ikke øke nettselskapenes inntekter på nettanlegg, men flytter inntektene fram i tid.

Det kan også være aktuelt å se på skatteincentiver for å stimulere til pro-aktive nettinvesteringer: Det foreslås at saldosats for gruppe g i skatteloven heves fra 5 % til 14 %. Tilsvarende fradrag er gitt for annen samfunnskritisk infrastruktur (fiber/bredbånd). Dette flytter skattefradraget frem i tid og bidrar til å styrke likviditeten og soliditeten til selskapene. Det kan også være aktuelt med en friinntektsordning som gir økte skattemessige avskrivninger etter modell fra norsk sokkel på 50 % fordelt på rater på 12,5 % over fire år.

Digitaliseringsarbeidet i bransjen må styrkes

For å sikre transparent informasjonsflyt gjennom og mellom de ulike nettselskaper og nettnivåer er det viktig at alle nettselskapene har en nettmodell med standarder som legger til rette for datautveksling med andre nettselskap, Statnett og produsenter. Her er det nødvendig å etablere felles standarder for datautveksling. Slik datautveksling vil sikre optimal styring av nettets installerte kapasitet, god forsyningssikkerhet gjennom nettets ulike leveransekjeder og legge grunnlaget for en transparent og integrert risikoanalyse-, styrings- og optimeringsfunksjon i grensesnittet mellom Statnett og nettselskapene. Bransjen er i gang med dette arbeidet gjennom bransjesamarbeidet DIGIN og RMEs prosjekt «digital samhandling» og vil ta et ansvar for at arbeidet prioriteres og oppnår nødvendige resultater.